

<https://doi.org/10.38190/ope.13.1-2.18>

Stručni rad

KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA REPUBLIKE HRVATSKE KAO POSLEDICA PANDEMIJE COVID - 19

Tina Tušek

Veleučilište Hrvatsko zagorje Krapina
Šetalište Hrvatskog narodnog preporoda 6, Krapina, Hrvatska
E-mail: tina.tusek@vhzk.hr

mr. sc. Tomislava Majić

Veleučilište Hrvatsko zagorje Krapina
Šetalište Hrvatskog narodnog preporoda 6, Krapina, Hrvatska
E-mail: tomislava.majic@vhzk.hr

SAŽETAK

Stanje na tržištu rada pojedine zemlje pokazuje kakva je njezina gospodarska situacija. Važnu ulogu u postizanju visoke zaposlenosti i niske nezaposlenosti igraju mjere aktivne i pasivne politike zapošljavanja koje pružaju pomoć nezaposlenim osobama te ih u što većoj količini zapošljavaju. Veliki značaj na tržištu rada imaju aktivne migracije stanovništva koje dovode do velikih iseljavanja u inozemstvo i do manjka radne snage. Postpandemijski period obilježa promjena strukture nezaposlenih prema pojedinim industrijama: najveći broj radnika tražen je u djelatnostima trgovine na veliko i malo, prerađivačkoj industriji, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane te u djelatnosti administracije.

Ključne riječi: tržište rada; hrvatsko gospodarstvo; nezaposlenost; radna snaga

1. UVOD

Tržište rada širok je pojam koji je u nastavku rada detaljnije pojašnjen putem statističkih podataka te današnjih činjenica nadovezanih za navedeni pojam. U drugom poglavlju pojašnjene su karakteristike tržišta rada, i definirani temeljni pojmovi i veličine kojima se mjeri zaposlenost i nezaposlenost u odnosu na radnu snagu i ukupno stanovništvo. Također su opisane politike poticanja zapošljavanja.

U trećem poglavlju prikazana je analiza kretanja tržišta rada u Republici Hrvatskoj kao posljedica pandemije COVID - 19 i neto plaća prema dostupnim statističkim podacima, s osvrtom na izražene migracije u inozemstvo i posljedice pandemije COVID – 19.

2. KARAKTERISTIKE TRŽIŠTA RADA

Tržište rada obuhvaća ponudu i potražnju radnika, uključuje njihovu pripremu, zapošljavanje, napredovanje, otkaz te sve ostale statuse vezane za posao (Bušelić, 2014). Osnovu za proučavanje ekonomske strukture ukupnog stanovništva čini ekonomska struktura radno sposobnog stanovništva koja se dijeli na dvije velike skupine, na radno aktivno i radno neaktivno stanovništvo. Mogući radnici svrstavaju se u ekonomski aktivno stanovništvo.

Stopa nezaposlenosti podrazumijeva broj nezaposlenih koji se dijeli sa ukupnom radnom snagom. Kada je nezaposlenost visoka radnici imaju veću vjerojatnost gubitka posla, smanjuje se vjerojatnost da nađu posao ako su nezaposleni (Blanchard, 2005, str. 40).

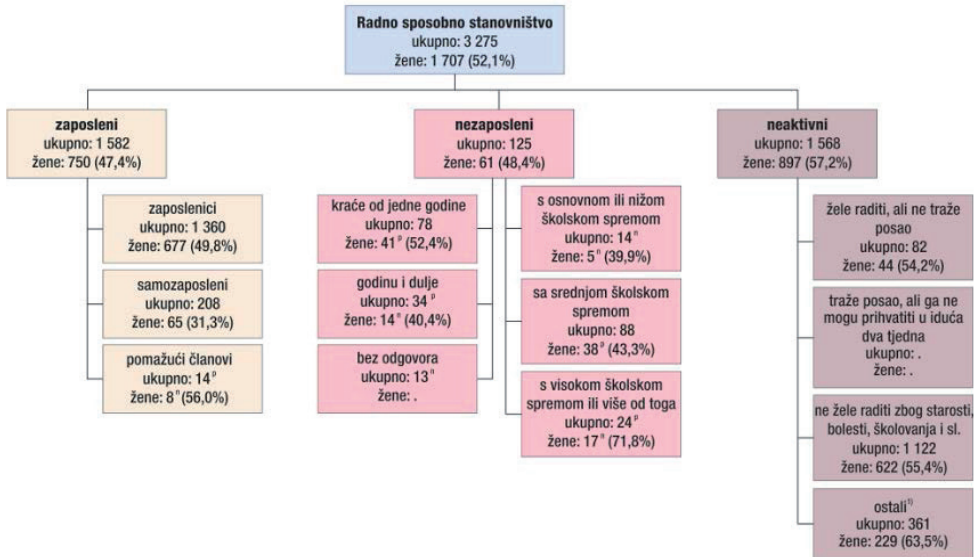
Stopa participacije na tržištu rada predstavlja odnos stanovništva od 15 do 64 godine koji participira na tržištu rada i ukupnog broja stanovnika od 15 do 64 godine.

2.1. Ponuda i potražnja na tržištu rada Republike Hrvatske

Ponuda rada ovisi o više čimbenika. Važniji su veličina stanovništva, razina plaća te visina novčane naknade ukoliko je osoba nezaposlena. U Republici Hrvatskoj, ponuda rada temeljena je na broju radno sposobnih stanovnika. Dobna granica u Hrvatskoj za radno sposobno stanovništvo kreće se od 15 do 65 godina života.

Prema slici 1. broj radno sposobnog stanovništva u četvrtom tromjesečju 2023. g. iznosio je 3.275.000. Broj zaposlenih iznosio je 1.582.000. Od toga 1.360.000 zaposlenih, 208.000 samozaposlenih i 14.000 pomažućih članova. Neaktivno stanovništvo čini 1.568.000 ljudi. Od toga 82.000 ljudi želi raditi, ali ne traži posao te 1.122.000 ljudi ne želi raditi zbog bolesti, starosti, školovanja i slično. Ukupan broj nezaposlenih osoba iznosi 125.000. 78.000 ljudi je nezaposleno kraće od jedne godine, 34.000 ljudi je nezaposleno godinu ili dulje od godinu dana dok je 13.000 ljudi bez odgovora. 14.000 ljudi od ukupnog broja nezaposlenih ima osnovnu ili nižu stručnu spremu dok ih 88.000 ima srednju školsku spremu. S visokom školskom spremom ima 24.000 nezaposlenih.

Slika 1. Radno sposobno stanovništvo Republike Hrvatske prema aktivnostima u četvrtom tromjesečju 2023. godine, tis.

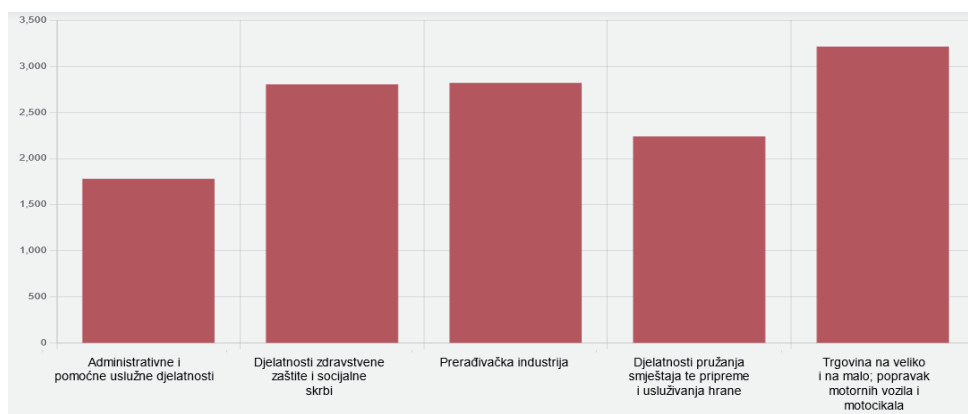

Izvor: Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u četvrtom tromjesečju 2022., Državni zavod za statistiku, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29254> (15.06.2023.)

Republika Hrvatska suočava se sa problemom manjka radne snage. Tržište rada u Hrvatskoj je napeto što je rezultat ravnoteže između ponude i potražnje za radom od strane poduzeća i raspoložive ponude rada od strane radnika. Stupanj napetosti utvrđen je uz stopu nezaposlenosti kao pokazatelj veličine ponude rada te udjelom slobodnih radnih mjesta u ukupnom broju radnih mjesta u zemlji kao mjere potražnje za radom. Na hrvatskom tržištu napetost raste, jer je potražnja za radnicima visoka, a stopa nezaposlenosti relativno niska.

Grafikon 1. prikazuje statističke podatke top 5 traženih radnika navedenih djelatnosti. Najveći broj radnika tražio se u djelatnosti trgovini na veliko i malo: popravak motornih vozila i motocikla u iznosu od 3.....213 radnika. Najmanji broj radnika tražen je u administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima u iznosu od 1.781 radnika. Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane potraživale su 2..240 radnika dok je prerađivačka industrija potraživala 2..820 radnika što je za 16 radnika više od djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.

Grafikon 1. Traženi radnici u Republici Hrvatskoj za 2023. – top 5

Izvor: Traženi radnici po djelatnostima – top 5., Hrvatski zavod za zapošljavanje, dostupno na: <https://www.hzz.hr/statistika/> (27.04.2023.)

Obrazovni sustav u svojoj konstrukciji i zastupljenosti određenih strukovnih programa i područja studiranja ne odgovara potrebama koje zahtjeva suvremeno tržište rada. Rezultat toga na razini društva je nepovoljan gospodarski razvoj, visoka nezaposlenost, slabo zapošljavanje mladih, a na pojedinačnoj razini dolazi do slabe upotrebe znanja, predugog razdoblja školovanja, razdoblja nezaposlenosti i nesigurnosti zaposlenja (Matković, 2011). Stečena znanja i sposobnosti koje pojedina osoba posjeduje te razina obrazovanja mogu biti primjerene, niže ili više od onih koje su tražene za izvršavanje određenog posla na odbranom radnom mjestu. Ukoliko znanja i vještine te razina obrazovanja nisu primjerene, smatra se da je osoba kvalifikacijski neusklađena s ponuđenim radnim mjestom.

U Republici Hrvatskoj kvalificirane radne snage nedostaje u svim industrijama te su poslodavci u teškim situacijama gdje ne mogu pronaći traženu radnu snagu. Struktura nezaposlenih ne odgovara strukturi potražnje, kako po obrazovanju, tako i po dobi. Razlog tome je što desetljećima ne postoji strategija te obrazovni sustav ne prati potrebe gospodarstva u dovoljnoj mjeri. Kao glavni problemi neusklađenosti ponude i potražnje prema obrazovanju istaknuta je situacija u kojoj je razina obrazovanja koju zaposlenik posjeduje neusklađena s traženom razinom obrazovanja za kvalitetno obavljanje posla na radnom mjestu. Drugi problem odnosi se na mali broj učenika i studenata u Hrvatskoj koji se istovremeno školuju i djeluju na tržištu rada pa iz tog razloga ne posjeduju potrebna znanja i iskustva za obavljanje posla. Poslodavci su istaknuli kako je glavni problem što nisu stekli potrebna znanja i vještine putem prakse za vrijeme obrazovanja. Poslodavci vještine koje pružaju obrazovne institucije smatraju neadekvatnim te su oni slabo uključeni u formiranje kurikuluma kao i u provedbu prakse (Matković, 2011). Osim toga problemi neusklađenosti se očituju i na osobnoj razini pojedinca te mu može prijetiti dugotrajna nezaposlenost koja je jedan od osnovnih strukturnih problema tržišta rada u Hrvatskoj (Jokić, 2012).

2.2. Aktivne i pasivne politike zapošljavanja u Hrvatskoj

Aktivne i pasivne politike na tržištu rada prikazuju oblik državne intervencije koji je kanaliziran prema izuzetnim grupama. Aktivne i pasivne politike na tržištu rada prikazuju oblik državne intervencije koji je kanaliziran prema izuzetnim grupama, a svrstava ih se u politike na strani ponude. Navedene politike na tržištu rada imaju svoje ciljeve:

- smanjenje segmentacije tržišta rada
- smanjenje negativnog statusa rizičnih grupa u zemlji
- promoviranje regionalnih, kvalifikacijskih, sektorskih mobilnosti
- porast produktivnosti rada

Politike na tržištu rada obuhvaćaju skup raznolikih mjera, ali njihov je temeljni cilj poboljšanje *matching* procesa, npr. mjerama poput javnog posredovanja u zapošljavanju ili mjerama za obučavanje dugotrajno nezaposlenih osoba (Obadić, 2003, str. 529).

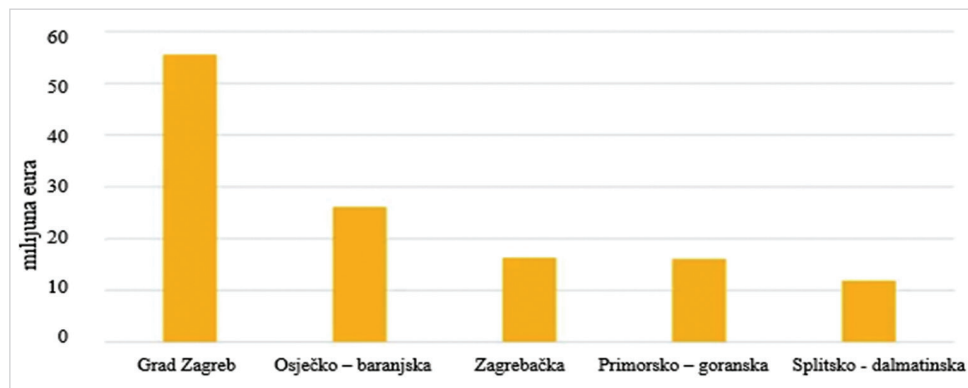
Aktivne politike dovode do povećanja vjerojatnosti zaposlenja te nastoje povećati profit. Posebno su bitne tijekom strukturnih promjena za vrijeme restrukturiranja, kada dolazi do otpuštanja djelatnika (Obadić, 2003, str. 535). Glavnim ciljem aktivnih politika smatra se povećanje fleksibilnosti radnika te postizanje što veće podudarnosti ponude i potražnje radne snage, kao i poboljšanje stanja ugroženih skupina na tržištu rada.

Prema HZZ – u na raspolaganju je sedam aktivnih politika u Republici Hrvatskoj:

- Potpore za zapošljavanje kojom se želi potaknuti poslodavce da zapošljavaju nezaposlene
- Potpore za usavršavanje koje su prilagođene poslodavcima kako bih mogli primijeniti nove tehnologije i znanja zaposlenicima s ciljem držanja koraka s vremenom
- Obrazovanje i osposobljavanje nezaposlenih u koje država pridonosi kako bi se ukinula neusklađenost njihovih vještina i znanja s onime što zahtjeva tržište rada
- Javni rad kojim se motiviraju nezaposlene osobe kako bih radile na društveno korisnim poslovima s razlogom povratka u zaposlene
- Potpore za očuvanje mjesta koje se uručuju radnicima kod poslodavaca koji posjeduju financijske poteškoće, u svrhu zaštite i očuvanja radnih mjesta
- Stalni sezonalac koji opisuje mjeru usmjerenu na podršku zaposlenima koji rade samo jednu sezonu te stoga nemaju stalan posao i dohodak
- Potpore za samozapošljavanje

Grafikon 2. prikazuje 5 županija koje su u najvećoj mjeri koristile sredstva za potpore za samozapošljavanje od 2016. – 2021. godine. Grad Zagreb se nalazi na prvom mjestu pri uzimanju sredstava za potpore samozapošljavanja. Zaključno je kako Grad Zagreb pruža veliku podršku poduzetništvu iz razloga što većinu sredstava unosi u otvaranje novih poduzeća iz čega proizlaze zapošljavanja i otvaranje novih radnih mjesta. Statistički gledano, Grad Zagreb povukao je 55 milijuna eura što nije alarmantno jer ima veliki broj stanovnika te je velika količina gospodarskih aktivnosti automatizirana u gradu.

Grafikon 2. Top 5 županija sa najviše povučenih sredstava za potpore samozapošljavanja 2016. – 2021.

Izvor: <https://ekonomskabaza.hr/> (Pristupano: 01.05.2023.)

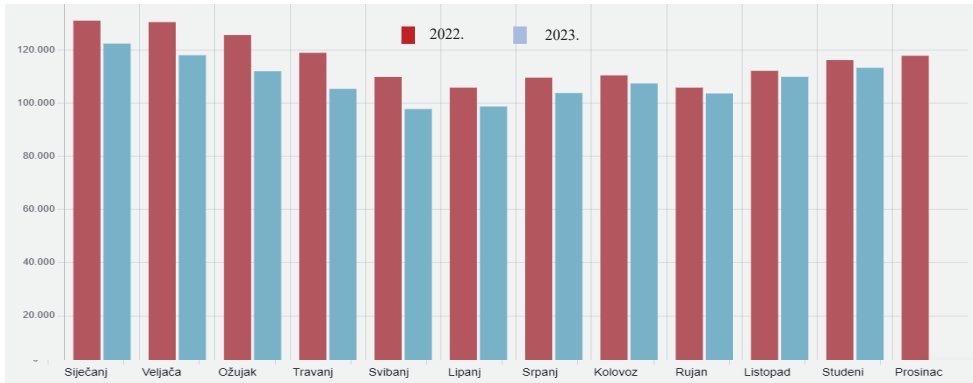
Pasivne politike zapošljavanja usredotočuju se na novčane potpore više nego na obrazovanje. Osnuju se na pružanju materijalne i socijalne pomoći nezaposlenima za period kada su nezaposleni. Cilj pasivnih politika je osiguranje određene količine novca nezaposlenim osobama u svrhu pomoći pri financiranju tekućih troškova do pronalaska novog posla. Pravo na novčanu naknadu stječu osobe koje su u zadnja 24 mjeseca od prestanka radnog odnosa radile 9 mjeseci.

3. KRETANJA NA TRŽIŠTU RADA U REPUBLICI HRVATSKOJ U POST-PANDEMIJSKOM PERIODU

3.1. Kretanje ukupne nezaposlenosti i njena struktura

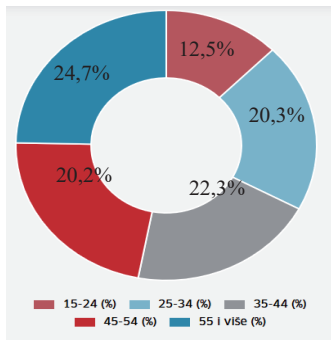
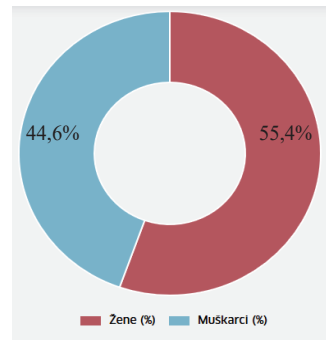
U nastavku je prikazana analiza kretanja tržišta rada u Republici Hrvatskoj za period od 2022. – 2023. godine.

Prema grafikonu 3. stopa nezaposlenosti u 2023. godini varira. Najmanja stopa nezaposlenosti zabilježena je u svibnju 2023. godine od 97.758 registriranih nezaposlenih dok je u siječnju 2023. godine iznosila 122.369 što je najviša brojka u godini. Podaci stope nezaposlenosti u 2022. godini su varirali što znači da je nezaposlenost svakog mjeseca rasla i padala. Najveći pad bio je u rujnu 2022. godine, a najmanji pad u mjesecu siječnju od 130.993 registriranih nezaposlenih. Nezaposlenost u 2022. godini od siječnja do mjeseca lipnja se smanjivala da bi se u mjesecu srpnju i kolovozu povećala za približno 4.000 registriranih nezaposlenih.

Grafikon 3. Nezaposlene osobe registrirane u evidenciji Zavoda od 2022. – 2023.

Izvor: Nezaposlene osobe registrirane u evidenciji Zavoda od 2022. – 2023. godine, dostupno na: <https://www.hzz.hr/statistika/> (18.12.2023.)

Prema grafikonu 4. najvišom stopom nezaposlenosti od 24,7% prednjačile su starije dobne skupine od 55 i više godina jer se proizvođačka osnova zamjenjuje novijim djelatnostima koje se fokusiraju na informatiku i nove tehnologije koje zahtijevaju nova znanja i vještine. Najniža stopa nezaposlenosti od 12,5% je kod najmlađih dobni skupina od 15 do 24 godine.

Grafikon 4. Nezaposlene osobe prema dobi**Grafikon 5. Nezaposlene osobe prema spolu**

Izvor: Nezaposlene osobe prema dobi i spolu 2023., Hrvatski zavod za zapošljavanje, dostupno na www.hzz.hr (Pristupano: 14.05.2023.)

Grafikon 5. prikazuje kako na tržištu rada ima više nezaposlenih žena, nego muškaraca čiji postotak bilježi razliku od 10,8%.

Tablica 1. Registrirana nezaposlenost prema županijama, 2023. godina

GODINA	2021	2022	2023
PROSTORNA JEDINICA - ŽUPANIJA			
Zagrebačka	6.267	5.094	4.916
Krapinsko - zagorska	2.387	1.993	1.914
Sisačko - moslavačka	7.845	6.782	6.403
Karlovačka	3.013	2.517	2.410
Varaždinska	2.462	2.166	2.172
Koprivničko - križevačka	2.002	1.820	1.851
Bjelovarsko - bilogorska	3.742	3.433	3.308
Primorsko - goranska	8.416	6.650	6.651
Ličko - senjska	1.672	1.448	1.392
Virovitičko - podravska	4.143	3.862	3.932
Požeško - slavonska	2.431	2.347	2.250
Brodsko - posavska	6.563	5.923	5.477
Zadarska	4.017	3.424	3.707
Osječko - baranjska	16.043	14.597	14.058
Šibensko - kninska	4.343	3.900	3.947
Vukovarsko - srijemska	6.651	6.033	5.507
Splitsko - dalmatinska	25.136	21.166	21.165
Istarska	4.412	3.016	3.361
Dubrovačko - neretvanska	5.353	4.530	5.247
Međimurska	2.151	1.973	2.098
Grad Zagreb	17.767	13.454	12.657
UKUPNO	136.816	116.127	114.421

Izvor: Registrirana nezaposlenost prema županijama, 2023. godina., Hrvatski zavod za zapošljavanje, dostupno na: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx1> (16.05.2023.)

Prema tablici 1. najveći broj nezaposlenih živi u županijama s najvećim gradovima i brojem stanovnika. To su Splitsko – dalmatinska županija od 18% ukupno registriranih nezaposlenih, Gradu Zagrebu od 11% te Osječko – baranjskoj županiji od 12%. Uprkos tome razumljivo je da će udio nezaposlenih biti veći u županijama u kojima je i veća prisutnost stanovništva. Ako prema istom izvoru podataka usporedimo sa podacima iz 2022. godine, vidno je da se razlikuju županije koje pridonose više ukupnom broju nezaposlenosti u usporedbi s onima koje pridonose manje. Županije u kojima se nezaposlenost znatno pojačala u odnosi na 2022. godinu su Varaždinska županija za 0,14%, Primorsko – goranska za 0,3%, Zadarska županija za samo 0,1%, Međimurska za 0,3% te ponajviše Koprivničko – križevačka od 0,5% te Istarska županija od 0,4%. Županije u kojima je pala nezaposlenost u 2023. godini u usporedbi sa 2022. godinom su Krapinsko – zagorska županija, Sisačko – moslavačka, Bjelovarsko – bilogorska, Ličko – Senjska, Požeško – slavonska, Brodsko –

posavska, Osječko – baranjska, Vukovarsko – srijemska, Splitsko – dalmatinska te Grad Zagreb.

3.2. Migracije

Hrvatsko društvo veći niz godina obilježavaju aktivne emigracije stanovništva, što dovodi do manjka radne snage. Hrvatska je postala članica Europske unije 1. srpnja 2013. godine, time se potaknuo i posljednji val iseljavanja.

Tablica 2. Doseljeno i odseljeno stanovništvo Republike Hrvatske 2013.- 2022.

	Doseljeni iz inozemstva	Odseljeni u inozemstvo	Migracijski saldo
2013.	10 378	15 262	- 4 884
2014.	10 638	20 858	- 10 220
2015.	11 706	29 651	- 17 945
2016.	13 985	36 436	- 22 451
2017.	15 553	47 352	- 31 799
2018.	26 029	39 515	- 13 486
2019.	37 726	40 148	- 2 422
2020.	33 414	34 046	- 632,00
2021.	35 912	40 424	- 4 512
2022.	57 972	46 287	11 685

Izvor: Doseljeno i odseljeno stanovništvo Republike Hrvatske u razdoblju od 2013.- 2022., Državni zavod za statistiku, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58061> (17.05.2023.)

U 2022. godini u Republiku Hrvatsku doselilo se 57.972 stanovnika, dok se je 46.287 stanovnika iselilo u inozemstvo. Najveći migracijski saldo zabilježen je 2017. godine u iznosu od 31.799 kada se 47.352 osobe odselilo u inozemstvo, dok ih se 15.553 doselilo.

Broj useljenika povećavao se zbog povratka Hrvata iz inozemstva te useljavanja stranih radnika. Vlada Republike Hrvatske imala je trend povećanja broja radnih dozvola za strane radnike uslijed iseljavanja radne snage iz Hrvatske te povećanja potražnje za radnom snagom zbog povećanja ekonomske aktivnosti u Republici Hrvatskoj (Skender, 2020). Obrazovana struktura iseljenika iz Hrvatske je puno viša u prosjeku od obrazovane strukture onih koji dolaze u Hrvatsku što je dovelo do velikog troška zbog (ne)kvalitete za Hrvatsku i na srednji i dugi rok predstavlja rizik od tehnološkog i gospodarskog zaostajanja Hrvatske.

3.3. Razina plaća u Republici Hrvatskoj

Plaće su dohodak koji radnici ostvaruju kao naknadu za obavljeni rad. Definiraju se kao svota novca koju je poslodavac dužan isplatiti zaposleniku za rad što ga je zaposlenik određeno vrijeme obavljao za poslodavca (Rataić, 2010, str. 30) Za poslodavca se plaće smatraju rashodom poslovanja. Poslodavci razmatraju ukupan trošak rada, tj. govore o bruto plaći dok radnici, skupa sa sindikatima, promatraju neto plaće.

Porast minimalne plaće, nedostatak radnika te njihovi zahtjevi, da im se zbog porasta inflacije povećaju primanja, utjecali su na rast prosječne plaće u siječnju. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku 2023. godine (tablica 3.) visoka inflacija smanjila je kupovnu moć građana, a prosječna je plaća u Hrvatskoj u istom razdoblju realno pala za 0,9%. U usporedbi s prosincem 2022. godine, prosječna neto plaća nominalno i realno porasla je za 4,6%. U mjesecu prosincu je prosječna mjesečna neto plaća bila 48 eura manja nego u siječnju. Iznosila je 1.046 eura.

Tablica 3. Prosječna mjesečna bruto i neto plaća za 2023. godinu

	I. 2023.	Indeksi	
		I. 2023.	I. 2023.
		XII. 2022.	I. 2022.
Neto plaća			
Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome, euro	1 094	104,6	111,7
Realna neto plaća po zaposlenome		104,6	99,1
Bruto plaća			
Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenome, euro	1 499	105	113,1
Realna bruto plaća po zaposlenome		105	100,4
Neto plaća po satu			
Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po satu, euro	6,14	104,8	107,2
Realna neto plaća po satu		104,8	95,1
Bruto plaća po satu			
Prosječna mjesečna bruto plaća po satu, euro	8,41	105,3	108,5
Realna bruto plaća po satu		105,3	96,3

Izvor: Prosječna mjesečna bruto i neto plaća za 2023. godinu., Državni zavod za statistiku, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58111> (17.05.2023.)

Prosječna bruto plaća po zaposlenome u pravnim osobama RH u siječnju 2023. iznosila je 1.499 eura, što je za 5,0% više u usporedbi za mjesecom prosincem 2022. godine. U prosjeku mjesečna isplata neto plaći po satu, u siječnju 2023. godine iznosila je 6,14 eura, što je u usporedbi sa 2022. godinom u mjesecu prosincu veće za 4,8%. Prosječna mjesečna bruto plaća po satu za mjesec siječanj 2023. godine iznosila je 8,41 euro, što je u usporedbi sa mjesecom prosincem 2022. godine veće za 5,3%.

3.4. Usporedba u odnosu na predpandemijsko razdoblje

Pandemija COVID – 19 na tržištu rada napravila je veliki poremećaj u cijeloj Europskoj uniji. Mnogi ljudi izgubili su posao i prihod zbog tekuće pandemije. Nezaposlenost i siromaštvo među ljudima porasli su u cijeloj zemlji.

Tablica 4. Kretanje aktivnog stanovništva u RH, 2019. – 2020.

Aktivno stanovništvo prema administrativnim izvorima, godišnji prosjek 2019. i 2020. godine			
	2019.	2020.	Indeks 2020./2019.
Aktivno stanovništvo	1.683,72	1.694.693	100,7
Zaposleni	1.555.068	1.543.869	99,3
Zaposleni u pravnim osobama	1.341.433	1.336.081	99,6
Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama	194.348	188.602	97
Osiguranici poljoprivrednici	19.287	19.186	99,5
Nezaposleni	128.650	150.824	117,2
Stopa registrirane nezaposlenosti	7,6	8,9	

Izvor: Kretanje aktivnog stanovništva u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2019. – 2020., Hrvatski zavod za zapošljavanje, dostupno na: <https://www.hzz.hr/> (Pristupano: 20.06.2023.)

Prema tablici 4. broj nezaposlenih u 2020.godini povećao se za 17,2% u usporedbi s 2019., dok se broj zaposlenih smanjio za 0,7%. Vidno je kako je pandemija COVID – 19 utjecala na smanjenje broja zaposlenih i povećanje broja nezaposlenih.

Pandemija je nejednako utjecala na pojedine industrije. Dok su neke bilježile rashode i otkaze, druge su pratile rast prihoda i potrebu za dodatnim zapošljavanjem. Prema tablici 5. prikazani su indeksi kretanja broja zaposlenih u pravnim osobama prema NKD-u. Najviše otkaza bilo je u djelatnostima: I – Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (u odnosu na 2019. godinu, u 2020. godini zabilježen je pad od 17,2%), N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti (u odnosu na 2019. godinu, u 2020. godini zabilježen je pad od 7,9%), S – Ostale uslužne djelatnosti (u odnosu na 2019. godinu, u 2020. godini zabilježen je pad od 5,5%). Najviše zapošljavanja bilo je u djelatnostima: J – Informacija i komunikacije (u odnosu na 2019. godinu, u 2020. godini zabilježen je rast od 3,7%), A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo (u odnosu na 2019. godinu, u 2020. godini zabilježen je rast od 3%), te F – Građevinarstvo (u odnosu na 2019. godinu, u 2020. godini zabilježen je rast od 2,7%).

Tablica 5. Kretanje broja zaposlenih u pravnim osobama prema NKD-u u prosincu 2020.

	Broj zaposlenih u prosincu 2020. godine	Indeksi		
		XII. 2020 XI. 2020.	XII. 2020 XII. 2019.	I. –XII. 2020 I. –XII. 2019.
Ukupno	1.324.502	100,3	97,6	98,1
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	25.289	99,6	100,1	103,0
B – Rudarstvo i vađenje	3.989	99,9	95,5	97,7
C – Prerađivačka industrija	225.530	99,5	97,3	97,3
D – Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	14.691	102,1	103,7	102,5
E – Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	25.440	99,6	97,7	99,1
F – Građevinarstvo	101.174	102,4	104,5	102,7
G – Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	202.191	99,5	96,9	98,7
H – Prijevoz i skladištenje	71.925	99,4	94,9	97,8
I – Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	65.944	97,0	78,3	82,8
J – Informacije i komunikacije	47.947	105,5	108,3	103,7
K – Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	37.469	99,7	98,6	98,9
L – Poslovanje nekretninama	9.041	99,8	95,9	98,3
M – Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	64.433	102,2	99,9	100,0
N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	47.618	99,7	90,4	92,1
O – Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	111.265	99,9	97,9	98,7
P – Obrazovanje	120.773	101,1	103,3	100,6
Q – Djelatnost zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	103.638	101,9	101,5	101,4
R – Umjetnost, zabava i rekreacija	26.020	99,5	96,1	98,4
S – Ostale uslužne djelatnosti	20.125	99,6	95,6	94,5

Izvor: Litva, K. i Dujmović, D. (2021.), Zaposleni prema djelatnostima u prosincu 2020. s https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-01_12_2020.htm (Pristupano: 20.06.2023.)

Lockdown jedan je od ključnih uzroka inflacije, zbog pojave COVID-a, koji je prouzročio rast stopa inflacije. Zbog pandemije je bilo ograničeno kretanje te se većina potrošača odlučila opskrbiti za dulji vremenski period – napraviti zalihe, što je dovelo do *cost-push* inflacije. Oblik inflacije uzrokovan porastom cijena ključnih ekonomskih dobara za koje ne postoje

supstituti. Zalihe su dovele do smanjenja ponude, pa su organizacije trebale nadomjestiti te količine, uz povećane troškove proizvodnje. Nakon rasta troškova proizvodnje, organizacije su trebale povećati cijene, kako bi pokrile troškove i nastavile poslovanje. Ovakva situacija uzrokuje opskrbni šok zbog povećanja stope inflacije, spirale plaća i cijena, ali i zbog očekivanja potrošača (Kenton, 2019).

4. ZAKLJUČAK

Tržište rada sagledano je sa raznih aspekata i provedena su razna statistička istraživanja od radno aktivnog stanovništva, nezaposlenosti, iseljavanja te utjecaja pandemije.

Mjere aktivnih i pasivnih politika zapošljavanja uvelike su aktivne na tržištu rada, posebice mjere aktivnih politika zapošljavanja pri uzimanju sredstava za potpore samozapošljavanja. Grad Zagreb prednjači pri povlačenju sredstava za potpore samozapošljavanja.

Manjak radne snage nastao je kao rezultat emigracije s kojim se Hrvatska suočava još od ulaska u Europsku Uniju. Od 2013. do 2021. godine više su prisutna iseljenja iz Republike Hrvatske u inozemstvo, nego useljenja te tako sve do 2022. godine kada je migracijski saldo postao pozitivan što znači da je više useljenika, nego iseljenika.

Najveći broj radnika tražen je u djelatnostima trgovine na veliko i malo, prerađivačkoj industriji, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, djelatnosti pružanja smještaja i pripreme i usluživanja hrane te u djelatnosti administracije.

MOVEMENTS IN THE LABOR MARKET OF THE REPUBLIC OF CROATIA AS A CONSEQUENCE OF THE COVID - 19 PANDEMIC

Tina Tušek

Veleučilište Hrvatsko zagorje Krapina
Šetalište Hrvatskog narodnog preporoda 6, Krapina, Croatia
E-mail: tina.tusek@vhzk.hr

Tomislava Majić

Veleučilište Hrvatsko zagorje Krapina
Šetalište Hrvatskog narodnog preporoda 6, Krapina, Croatia
E-mail: tomlava.majic@vhzk.hr

ABSTRACT

The state of the labor market of an individual country shows its economic situation. An important role in achieving high employment and low unemployment is played by measures of active and passive employment policies that provide assistance to unemployed people and employ them as much as possible. Active migrations of the population, which lead to large emigration abroad and a shortage of labor force, are of great importance on the labor market. The post-pandemic period is characterized by a change in the structure of the unemployed according to individual industries: the largest number of workers are sought in wholesale and retail trade, manufacturing, health care and social welfare, accommodation and food preparation and service, and administration.

Key words: labour market; Croatian economy; unemployment; labour force

LITERATURA

1. Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u četvrtom tromjesečju 2022. Preuzeto s: <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29254> (15.06.2023.)
2. Aktivne i Pasivne politike na tržištu rada. Preuzeto s: <https://ekonomskabaza.hr/> (01.05.2023.)
3. Blanchard, O. (2005.), Makroekonomija, Zagreb: Mate.
4. Borozan, Đ. (2019). Makroekonomija, Osijek: EFOS
5. Bušelić, M. (2014.) Tržište rada, teorijski pristup, FET dr. Mijo Mirković, Pula
6. Doseljeno i odseljeno stanovništvo Republike Hrvatske u razdoblju od 2013.- 2022. Preuzeto s: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58061> (17.05.2023.)
7. Jokić, B. (2012). Obrazovanje i tržište rada: (ne)mogućnost sklada. Zagreb: Zaklada Friedrich Ebert. 5. Zagrebački ekonomski forum.
8. Kenton W., (2019.), Cost – Push Inflation, Investopedia [Internet]. Preuzeto s: <https://www.investopedia.com/terms/c/costpushinflation.asp> (19. 06. 2023.)
9. Kretanje aktivnog stanovništva u RH, 2019. – 2020. Preuzeto s: <https://www.hzz.hr/> (20.06.2023.)
10. Kok, W. (2004), 'Facing the Challenge: The Lisbon Strategy for Growth and Employment', Report from the High Level Group chaired by Wim Kok, European Communities
11. Litva, K. i Dujmović, D. (2021.), Zaposleni prema djelatnostima u prosincu 2020. s https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/09-02-01_12.htm (Pristupano: 20.06.2023.)
12. Matković, T. (2011). Obrasci tranzicije iz obrazovnog sustava u svijet rada u Hrvatskoj. Doktor-ski rad. Zagreb: Pravni fakultet, Studijski centar socijalnog rada.
13. Nezaposlene osobe registrirane u evidenciji Zavoda od 2022. – 2023. godine. Preuzeto s: <https://www.hzz.hr/statistika/> (18.12.2023.)
14. Nezaposlene osobe prema spolu 2023. Preuzeto s: www.hzz.hr (14.05.2023.)
15. Nezaposlene osobe prema dobi. Preuzeto s: www.hzz.hr (14.05.2023.)
16. Obadić, A. (2003), „Utjecaj aktivnih i pasivnih politika na tržište rada“, Financijska teorija i praksa, 4: 529 – 546
17. Prosječna mjesečna bruto i neto plaća za 2023. godinu. Preuzeto s: <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58111> (17.05.2023.)
18. Paul, A. Samuelson & William D. Nordhaus (1992.), Ekonomija, 14. izdanje, MATE d.o.o. Zagreb
19. Registrirana nezaposlenost prema županijama, 2023. godina. Preuzeto s: <https://statistika.hzz.hr/Statistika.aspx1> (16.05.2023.)
20. Rataić, M. (2010.). Kako izračunati neto plaću, Poučak: časopis za metodiku
21. Traženi radnici po djelatnostima - top 5. Preuzeto s: <https://www.hzz.hr/statistika/> (27.04.2023.)
22. Skender, N., Važnost migracija za tržište građevinske industrije u Hrvatskoj, 2020.)